

[Peder Christensen.]

mejerier. Den i bemærkningerne til lovforslaget anførte tabel viser 9 pct. under 1 mill. kg, men havde det ikke været rigtigere at benytte tallene fra 1938 i stedet for det unormale år 1947—48. I mejeristatistikken angives mejerier under 1 mill. kg årlig for 1938 til 1 pct., og en del af disse mejerier er nedlagt i de 11 år, der er gået siden.

En del af disse små mejerier knytter der sig særlige forhold til. Mange ligger i stationsbyer og købstæder, hvor der måske i forvejen er et større andelsmejeri, men hvor de har et stort detailsalg. Andre ligger på øer eller afsides beliggende egne. En del af dem, der er tilbage, kan nedlægges uden nævneværdig bekostning for de nabomejerier, der så skal behandle mælken fra det nedlagte mejeri.

Jeg kan anføre et eksempel. Jeg blev for en tid siden ringet op af en mejeriformand, der spurgte mig, om man kunne få tilskud til at bygge de gamle mejerier op for. Vort mejeri er ved at falde ned, sagde han. Jeg måtte jo svare, at det vist var en forudsætning herfor, at der skete en sammenlægning af mejerier og helst således, at det nye mejeri fik en størrelse på mindst 10 mill. kg. Han svarede da: „A ved et, om der er nogen, der vil slutte sig til vos, men vi vil et o med vort mejeri“. Mejeriet ligger imellem to nye andelsmejerier, der uden udvidelse og uden bekostning kunne behandle mælken fra dette mejeri, der kun andrager 1 mill. kg årlig.

Ønsker den højtærede landbrugsminister, at man fra statsmagtens side skal blande sig i disse landmænds dispositioner? Mon ikke vi skal lade bønderne selv skønne over, hvad der er det mest fordelagtige for dem. Noget andet er, om staten, som foreslået af råstofkommissionen, er med til en grundig forsøgmæssig belysning af disse problemer, hvor man under fuld forsøgmæssig kontrol under lige vilkår sammenligner et stort og et lille mejeri. Vi behøver ikke at være bange for, at landbruget ikke skal tage ved lære af sådanne forsøgmæssigt fastslåede resultater og erfaringer.

For øvrigt gennemføres der for tiden i høj grad en rationalisering indenfor mejeribrugget. Når den højtærede minister i sin skriftlige forelæggelse fremhæver, at „spørgsmålet om fremskyndelse“ — det vil altså sige, at der er en udvikling i gang — „af mejeribruggets rationalisering er herefter først og fremmest et spørgsmål om fremskaffelse af anlægskapital“, så er dette ikke rigtigt. Jeg ville gerne, om den højtærede minister kunne nævne eet mejeri, der ikke på sædvanlig måde har været i

stand til at fremskaffe anlægskapital. Jeg tror da at kunne garantere, at dette mejeri i morgen vil kunne få alle de tilbud om anlægskapital, det måtte ønske sig. Nej, når rationaliseringen ikke har kunnet fremskyndes mere, skyldes det udelukkende materialemangel. Nu begynder det at lysne med hensyn til byggematerialerne, men mejerimaskinfabrikkerne har en leveringstid på ca. 3 år. Vi havde måske så den mulighed at købe mejerimaskiner i udlandet, f. eks. i USA., men de danske mejerimaskiner er af en meget høj kvalitet, som selv de amerikanske ikke kan konkurrere med. Det er jo kedeligt, at de danske mejerimaskiner heller ikke kan konkurrere med de amerikanske på det amerikanske marked, fordi vort omkostningsniveau er for højt. Materialeforholdene vil sikkert gøre det umuligt at bygge de 20—25 centralmejerier årlig, som lovforslaget forudsætter, indenfor lovens løbetid, og selvom man kunne, ville centraliseringen af hele mejeribrugget alligevel tage ca. 50 år med dette tempo. Vi kan vist trygt overlade dette til mejeribrugget selv. Dersom de påståede fordele virkelig viser sig at være tilstede, vil centraliseringen være gennemført meget hurtigere af mejeribrugget selv.

Statens opgave bør indskrænke sig til en medvirken til, at de fremsatte formodninger om reformens betimelighed grundigt undersøges. Og så bør man give erhvervet sådanne vilkår, at det selv kan gennemføre sine reformer, f. eks. ved en skattemæssig begunstiggelse af nyinvesteringer i hele landbruget, ikke alene i mejeribrugget — derved ville man opnå det, man her tilstræber, en større investering — eller ved en lettelse af de skattemæssige byrder, man i stadig stigende grad vælter over på landbrugsjorden. Der er ikke meget ved, at en landmand får et tilskud fra staten på 1 kr., dersom han så skal af med 100 kr. mere i skat.

Denne lov vil indenfor det tidsrum, langtidsprogrammet omfatter, være uden betydning med hensyn til at skaffe mere valuta til landet, og de investeringer, der sker i henhold til denne lov, vil være uden betydning i sammenligning med den samlede investering.

Den højtærede minister er sikkert enig med mig i, at den støtte, man her foreslår at give landbruget, kun kan virke som en tilskyndelse til at gøre det, regeringen anser for at være rigtigt, idet den set i forhold til landbrugets samlede omkostninger ingen praktisk betydning kan få. Efter forslaget vil denne støtte kun komme enkelte mejerier tilgode, nemlig hvor man lægger 2 eller